

P
EL PATRIMONI
NATURAL I
PAISATGÍSTIC
DE SANT JOAN
DE LES
ABADESSES

FESTA MAJOR 2008

Benvolguts veïns i veïnes,

Una vegada més s'apropa la Festa Major del nostre poble i, com cada any, des de l'Ajuntament i la Comissió de Festes hem estat treballant perquè tot estigui a punt i tots i totes pugueu compartir i gaudir d'aquests dies tan importants i assenyalats per a tots nosaltres.

Enguany, per motius de calendari, la Festa Major s'allarga des de la vigília de l'11 de setembre fins al dimarts dia 16. Seran sis dies atapeïts d'actes, que faran que Sant Joan de les Abadesses sigui el punt de trobada de tots els amics, familiars, visitants i veïns que ja esperen participar en les activitats que s'han preparat amb l'objectiu d'oferir una Festa Major de qualitat i amb tots els ingredients perquè sigui inoblidable per a tothom.

Sis dies amb espectacles de tots els gèneres, música per a tots els gustos i activitats per a totes les edats, que pretenen fer conivir i integrar totes les sensibilitats dels Santjoanins i Santjoanines, ja que tenim el convenciment que la Festa Major ha de ser un èxit de germanor, de participació i de convivència. I és per això que esperem comptar

amb el suport i la col·laboració de tothom. Junts farem que la nostra festa esdevingui realment especial, la festa que a tots ens agrada.

El Monogràfic que us presento pretén endinsar-se fins el cor del nostre poble. Per això, ens parla del naixement de les nostres contrades, de la composició i de la riquesa geològica de la nostra terra que, sens dubte, ha condicionat la història antiga i recent de Sant Joan de les Abadesses.

Segurament, molts coneixeu la peculiaritat de la geologia que ens envolta, sense anar més lluny la podeu haver estudiat a l'escola. Però en un moment en què la sostenibilitat, el respecte pel medi ambient i la importància dels recursos naturals es manifesten com a elements essencials en la nostra societat, ens ha semblat interessant aprofundir en les especificitats que la nostra geologia ens aporta, tot fent un recull que us recomano pel seu interès i qualitat.

Esperant, doncs, que gaudiu d'una bona lectura, només em resta donar les gràcies a tots els qui col·laboreu d'una o altra forma en l'organització de la Festa Major de Sant Joan i, en especial, als membres de la Comissió de Festes.

Bona Festa Major a tothom!

L'alcalde, Ramon Roqué

A blue tractor is visible in the upper right corner of the page, partially obscured by the text. It is in a field of tall grass, and the background shows a dense line of trees.

CONSIDERACIONS PRÈVIES

Prèviament a la lectura del present monogràfic, considerem important, per entendre els diversos punts d'interès natural i paisatgístic seleccionats en aquest document, donar unes breus pinzellades de l'origen geològic, biològic i climàtic que han conformat el relleu actual de Sant Joan de les Abadesses:

El relleu del terme municipal de Sant Joan es caracteritza per les seves formes típiques de paisatge del Prepirineu, on les aigües corrents en són les principals modeladores. El pas del riu Ter pel bell mig del terme, d'est a oest, n'és un clar exemple.

S'ha de tenir en compte que l'actual relleu que ens envolta és el producte de diversos factors i esdeveniments que han tingut lloc al llarg de la història. Fa uns 56 milions d'anys, durant el període geològic denominat Eocè, molt abans que l'espècie humana trepitgés aquestes contrades, la zona que actualment ocupa el municipi de Sant Joan de les Abadesses estava coberta per un antic mar, al fons del qual es va dipositar un gruix important de sediments marins (formació Coronas, formació Armàncies i formació Vallfogona) que emergiren a l'exterior, al final de l'etapa Eocena, com a conseqüència de l'aixecament dels Pirineus, cosa que provocà l'enretirament de les aigües marines cap a la zona sud-central de Catalunya. El conjunt de roques emergides restà sotmès a una intensa erosió, és a dir, al desgast de les roques com a conseqüència de l'acció del vent i de l'aigua, la qual cosa va permetre la sedimentació de dipòsits continentals eocens (formació Bellmunt). Finalment, durant el període geològic denominat Quaternari, fa 1,6 milions d'anys fins

l'actualitat, perdura el procés erosiu, el qual ha donat lloc al subsòl i al relleu visibles actualment. El pas continuat de les aigües dels rius ha estat el responsable, conjuntament amb l'erosió, de la deposició d'un important gruix de sediments fluvials.

No podríem parlar de paisatge si no definíssim l'embolcall del relleu: la vegetació. Els limitants físics, clima, substrat i relleu, de la nostra zona en determinen el tipus de vegetació present. El clima de Sant Joan de les Abadesses és mediterrani d'alta muntanya i, per tant, només un seguit d'espècies vegetals adaptades a les condicions d'aquest s'hi pot establir. Aquest tipus de clima es caracteritza per fortes pluges a la primavera, però també a l'estiu. La neu hi és poc present i els hiverns són força suaus. Així com el clima és homogeni dins la zona, podem adonar-nos que el substrat i el relleu són més variants i, per tant, són els que fan variar la vegetació dins una regió bioclimàtica. Per tant, canvis dràstics del recobriment vegetal es troben en funció de la roca mare, de l'orientació i del pendent. I les comunitats vegetals, conjuntament amb el relleu, condicionen les diferents xarxes tròfiques que hi podran viure, tant a nivell d'insecte com de grans mamífers (per exemple, l'home).

L'establiment de la població al terme de Sant Joan de les Abadesses fou conseqüència de les condicions favorables de la zona, ja sigui per la riquesa del sòl, l'abundància de l'aigua o bé altres recursos naturals. Alguns dels quals han estat font d'activitats econòmiques importants i proporcionen, o han proporcionat, mitjans de vida i fonts de riquesa als habitants. Altres no han estat aprofitats per l'home, com per exemple el petroli, per diverses raons. Al llarg de l'establiment de la població santjoanina han aparegut nous elements, com ara les planes fluvials agrí-

coles i la seva agrobiodiversitat associada, considerats també patrimoni natural de la vila.

INTRODUCCIÓ

El monogràfic elaborat per aquesta Festa Major 2008 pretén ser un inventari del patrimoni natural i paisatgístic del terme municipal de Sant Joan de les Abadesses. Aquest treball correspon a un exhaustiu recull dels punts d'interès natural més representatius del municipi, la majoria dels quals ha tingut una rellevància per a l'activitat econòmica, social i cultural de la població en diferents àmbits i etapes al llarg de la seva història o bé destaca únicament pel seu valor natural o ecològic.

L'objectiu de l'edició d'aquest monogràfic és principalment apropar i donar a conèixer el patrimoni biològic i geològic que caracteritza i enriqueix l'entorn de la nostra vila, tant des del punt de vista natural i paisatgístic com a través de la seva influència històrica, social, cultural i/o econòmica.

El format d'aquest treball vol ser amè i proper, apte perquè tothom pugui reconèixer els racons que s'indiquen i entendre el perquè de la seva importància. El present monogràfic està ordenat de tal manera que del capítol tercer al novè, es parla de a les diverses unitats rocoses, que conformen el substrat, ordenades cronològicament en funció del seu moment de deposició en el temps i en l'espai, acompanyades de la seva riquesa geològica, ecolò-

gica, econòmica, social i/o cultural que tenen o han tingut vers l'ésser humà. Del capítol desè fins al final es descriuen aquells espais que conformen principalment l'embolcall vegetal del relleu amb la seva corresponent importància ecològica, paisatgística i/o econòmica. Per últim, al mapa adjunt a les pàgines centrals, s'hi indiquen els diversos punts d'interès descrits en els capítols, classificats en cinc grans grups en funció del tipus d'importància atorgada:

1. Comunitats forestals d'interès; Grup que inclou les diverses comunitats vegetals repartides al llarg del municipi que han tingut una importància paisatgística, social, cultural o econòmica al llarg de la història santjoanina.

2. Espais naturals d'origen antròpic; En aquest grup s'hi inclouen aquells indrets d'alt interès natural motivats per l'actuació humana.

3. Espais antròpics de recuperació natural; Grup que comprèn aquells indrets d'origen antròpic que s'han recuperat mediambientalment de forma natural.

4. Espais d'importància geològica amb interès econòmic social i/o cultural; Grup que engloba aquelles zones d'alta importància geològica que han tingut al llarg de la història un interès variable vers l'home.

5. Patrimoni geològic; S'inclouen dins aquest grup aquells punts que gaudeixen únicament d'interès geològic i/o científic.

Al final del monogràfic s'hi troba adjunt un glossari que conté la definició d'alguns dels termes tècnics utilitzats en aquest treball per tal de facilitar la comprensió dels escrits.

LES ROQUES DE LA FORMACIÓ CORONES, UNA RESERVA DE PETROLI

Els sediments de la formació Corones representen els materials més antics dipositats en el solc marí que cobria el terme municipal de Sant Joan de les Abadesses durant el període Eocè. Aquests sediments estan constituïts

principalment per nivells de roca calcària i margosa de coloració gris fosc fortament rebregats. Aquests replecs són estructures sedimentàries, denominades *slumps*, que es generen com a conseqüència de la reptació subaquàtica dels materials per l'acció de la gravetat i indiquen els primers estadis d'activitat de la formació dels Pirineus, els quals començaren a aixecar-se durant aquest període. (Veure Mapa. Espai d'importància geològica amb interès econòmic 1 Figures 1 i 2).

Les roques carbonatades de la formació Corones foren objecte d'estudi, durant els anys vuitanta, a causa del seu alt contingut en petroli i algunes companyies petrolieres realitzaren diversos sondatges a les rodalies del mas La Girona. (Veure Mapa. Espai d'importància geològica amb interès econòmic 2 Figures 3 i 4) per tal d'intentar explotar l'apreciat hidrocarbur. Tanmateix, aquestes actuacions no resultaren rendibles econòmicament ja que les roques de la formació Corones no contenen les quantitats de petroli òptimes per a la seva explotació.

El petroli correspon a una roca sedimentària, viscosa i oliosa, que s'origina per l'enterrament de grans quantitats de matèria orgànica en conques marines de poca profunditat. Amb l'ajuda d'un martell, si hom pica les roques que conformen els sediments de la formació Corones, es poden observar gotes viscoses de coloració negra que corresponen al petroli contingut en aquests sediments (Figura 5).

Els *slumps* presents als dipòsits sedimentaris de la formació Corones, així com les restes de petroli contingudes, es poden observar a la carretera de Sant Joan a Ogassa, prop del límit entre ambdós termes municipals.

1. Roques rebregades (slumps) de la formació Coronès.

2. Detall slumps de la formació Coronès.

3. Aspecte de les rodalies del mas La Girona durant la campanya d'extracció petrolífera.

5. Detall petroli de la formació Coronès.

LES ROQUES DE LA BASSA DE CAN MÀXIM CIMENT I DE PETROLI DE COMENÇAMEN

El paratge idíl·lic que presenta actualment la bassa de Can Màxim, situada al nord-est de la masia de La Rovira, fou molt diferent a començaments del segle XX, quan era una antiga pedrera de la qual s'extreien les roques carbonatades de la formació Armàncies per tal de tractar-les i obtenir-ne ciment per a la construcció. Actualment, des de can Màxim fins a can Mas, encara es poden observar els vestigis de les travesses per on circulaven els rails de les vagonetes d'extracció.

L'interès geològic dels materials d'aquest espai és la presència de megaturbidites. Aquestes estructures sedimentàries corresponen a fragments de plataforma marina que s'interpreten com el producte del col·lapse d'una antiga plataforma (part del continent que es troba sota les aigües marines) a causa dels

efectes sísmics derivats de l'aixecament dels Pirineus. Contenen una abundant microfauna fòssil. Els nivells de megaturbidites, observables fàcilment a la carretera de Campdevànol a Ribes de Freser, conformen cossos aïllats que s'intercalen amb els estrats de margues i calcàries que constitueixen la formació Armàncies, dipositats per sobre els sediments de la formació Coronas. (Veure mapa. Patrimoni geològic 1 Figura 6).

Els estrats de roca que conformen la formació Armàncies es poden observar a prop de l'antiga estació de Toralles, a la carretera entre Sant Joan i Ogassa.

A finals dels anys seixanta, la pedrera de can Màxim deixà de ser operativa i una dècada més tard els nous propietaris, aprofitant un aflorament d'aigua i reutilitzant la runa derivada de l'etapa extractiva com a marges de contenció, crearen l'actual bassa. (Veure mapa. Espai antròpic de recuperació natural 1 Figures 7 i 8). La intenció de fer la bassa era doble. D'una banda, tenia la intenció de ser un reservori d'aigua en cas d'incendi i, d'altra, afavorir la biodiversitat mitjançant la implantació de noves comunitats vegetals com ara: desmais, pins, rajolets, cedres làrix i algun faig al voltant de l'estany, així com barbs al seu interior. En els últims anys, s'han introduït espècies al·lòctones com les carpes vermelles.

6. Roques de la formació Armàncies

9. Entrada d'una de les diverses galeries de les mines de petroli de Perel·la

7. Vista general de la bassa de can Màxim

10. Entrada d'una de les mines de petroli de Perel·la

M, UNA FONT DE TS DEL SEGLE XX

De forma natural la bassa de can Màxim ha atret moltes espècies d'aus, com l'ànec coll-verd i el bernat pescaire. També s'hi poden trobar amfibis com el tòtil i el tritó pirinenc.

Per tal de visitar la bassa de can Màxim, hom ha d'agafar el camí d'accés al mas La Rovira, que es troba al marge nord del traçat de la Ruta del Ferro i el Carbó al seu pas pel barri de l'Estació.

Els nivells margosos que conformen el tram inferior de la formació Armàncies foren explotats per la *Compañía Española de Aceites de Esquistos, S.A.* a les rodalies de l'hermita de Santa Magdalena de Perella, durant els inicis de la primera dècada del segle XX, com a conseqüència de l'alta concentració de betums (hidrocarburs) presents en aquests estrats de roca. Les diverses galeries obertes durant aquest període d'explotació, que fou de poca vàlua econòmica, i l'edifici utilitzat com a magatzem o residència dels treballadors, es poden observar actualment entre l'abundant vegetació present a l'indret (*Veure mapa. Espai d'importància geològica amb interès econòmic*

3 Figures 9, 10 i 11).

Les diverses mines es poden observar entre l'abundant vegetació present al vessant sud de Santa Magdalena de Perella.

11. Edifici utilitzat com a magatzem o residència dels treballadors a l'explotació de Perella.

8. Vista parcial de la bassa de can Màxim

12. Roques de la formació Vallfogona

13. Detall d'un paleocanal present als sediments de la formació Vallfogona

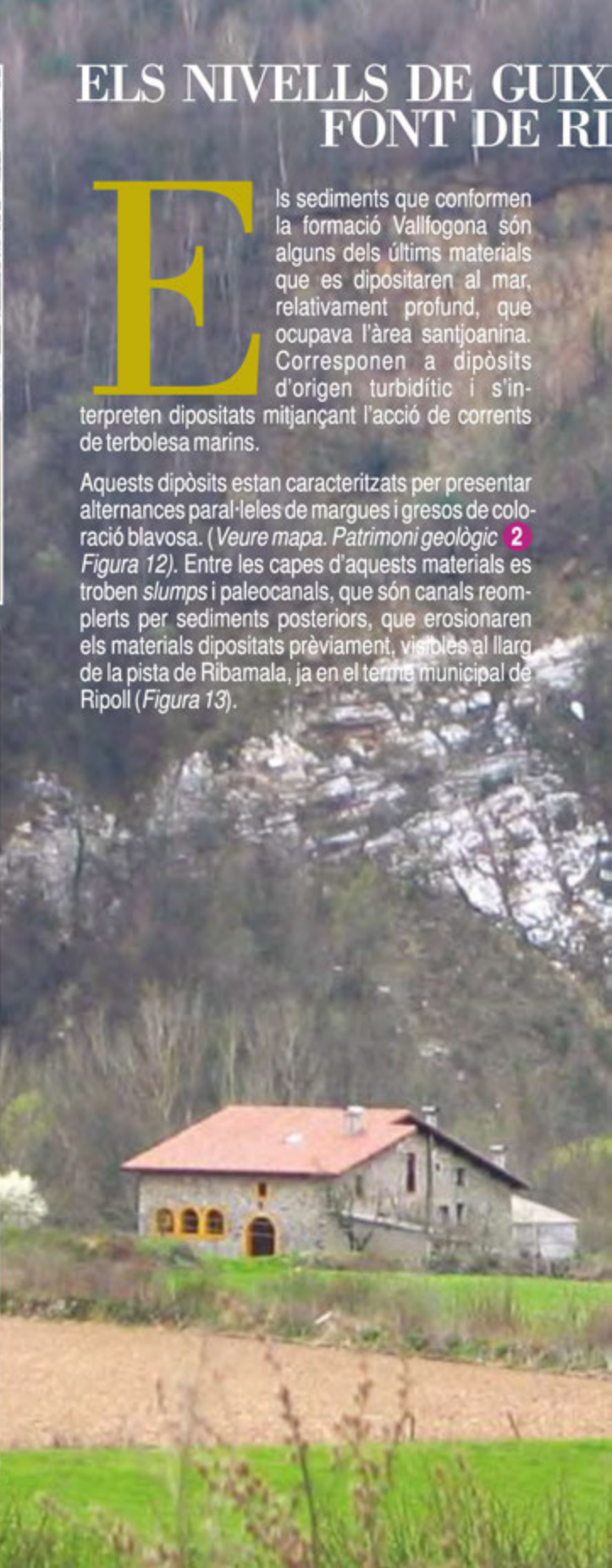
14. Guixos de la base de la muntanya Sant Antoni

ELS NIVELLS DE GUIX FONT DE RI

Els sediments que conformen la formació Vallfogona són alguns dels últims materials que es dipositaren al mar, relativament profund, que ocupava l'àrea santjoanina. Corresponen a dipòsits d'origen turbidíctic i s'interpreten dipositats mitjançant l'acció de corrents de terbolesa marins.

Aquests dipòsits estan caracteritzats per presentar alternances paral·leles de margues i gresos de coloració blavosa. (Veure mapa. Patrimoni geològic 2 Figura 12). Entre les capes d'aquests materials es troben *slumps* i paleocanals, que són canals reomplerts per sediments posteriors, que erosionaren els materials dipositats prèviament, visibles al llarg de la pista de Ribamala, ja en el terme municipal de Ripoll (Figura 13).

DE LA FORMACIÓ VALLFOGONA, UNA QUESA ECONÒMICA I SOCIAL

Els estrats de roca que conformen la formació Vallfogona es poden observar al marge dret de la carretera C-17, just abans de la casa de Ribamala, al marge esquerre de la carretera de Sant Joan a Ogassa o a l'inici de la pujada al mas Les Llances.

L'aixecament dels Pirineus provocà l'enretirament de les aigües cap a la zona sud-central de Catalunya, i deixa l'àrea ripollesa sota una làmina d'aigua lleugerament profunda, l'evaporació de la qual provocà la deposició de les sals sulfuroses que contenia dissoltes i donà lloc als nivells aïllats de guixos presents arreu del Ripollès. Aquests materials constitueixen la part alta de la formació Vallfogona.

Els afloraments més representatius d'aquests nivells de guixos es poden observar a la base de la muntanya de Sant Antoni (*Veure mapa. Espai*

d'importància geològica amb interès econòmic **4** *Figura 14*) i, espectacularment, a la petita serralada que es troba a l'extrem posterior de la casa de pagès La Roca. Aquest últim aflorament, no explotat econòmicament, correspon a un esclavissament dels materials del vessant de la muntanya que posà de manifest els nivells de guixos situats a sota (*Veure mapa. Espai d'importància geològica amb interès econòmic* **5** *Figura 15*).

Els guixos de la formació Vallfogona es poden observar de prop al marge dret a l'inici de la carretera d'accés a Sant Antoni, i de lluny són fàcilment observables prop del mas La Roca.

El guix és un mineral amb unes propietats internes característiques (duresa baixa, textura amorfa, tacte untuós i color blanquinós) que li han atorgat una destacada importància en diferents àmbits com el món de la construcció, l'elaboració de motlles o en

l'aplicació mèdica, entre altres. Aquesta importància econòmica ha propiciat que a la comarca del Ripollès existeixi, actualment, una font activa d'extracció de guix, al terme municipal de Campdevànol, i que a Sant Joan s'observin els últims vestigis del que fou, anys enrere, una petita àrea d'extracció d'aquest mineral (*Veure mapa. Espai d'importància geològica amb interès econòmic* **6** *Figura 16*).

Aquestes restes es poden visitar al marge dret de la carretera de Sant Joan de les Abadesses a Sant Pau de Segúries, abans de l'entrada a la Colònia Llaudet, on hom observarà les ruïnes d'un edifici de petites dimensions.

Una clara evidència de la presència de nivells de guix al subsòl són les diverses fonts sulfuroses repartides al llarg del terme municipal de Sant Joan, essent les seves majors representants la font de La Puda (*Veure mapa. Espai d'importància geològica amb interès social* **7** *Figura 17*), recuperada pel Camp de Treball realitzat l'any 2000 pel grup Esplai Somnis, i la font del Torrent de la Pudor (*Veure mapa. Espai d'importància geològica amb interès social* **8** *Figura 18*), situada al torrent que li dona nom. Aquestes surgències deuen el seu nom a la

forta olor d'*ous podrits* que desprenen les seves aigües a causa del seu important contingut en sofre. Aquest mineral l'incorpora l'aigua subterrània, abans d'afllorar a la superfície, al seu pas a través dels nivells de guix presents a la part alta dels sediments de la formació Vallfogona, els quals desfà parcialment i n'absorbeix part del sofre i el calci que contenen. Posteriorment, un cop les aigües brollen a l'exterior a través de les diverses deus, el sofre i el calci precipiten al seu voltant formant unes crostes blanquinoses i groguenques (*Figura 19*).

El camí d'accés a la font de La Puda es troba al marge esquerre de la carretera C-17, al seu pas pel Barri del Roser.

El camí d'accés a la font de la Pudor es pot agafar a l'extrem oest del pont, pel qual passa la Ruta del Ferro i del Carbó, que travessa el torrent de la Pudor.

Al llarg de la història, s'han atribuït propietats medicinals i de guariment de malalties hepàtiques i de la pell a les aigües sulfuroses. Els indrets on es troben aquestes deus han estat destacats punts de confluència social i cultural a Sant Joan de les Abadesses, fet corroborat pel curós entorn que les envolta.

16. Ruïnes de l'antiga guixera de la Colònia Llaudet

19. Concrecions de sofre al voltant de la surgència de la Puda

17. Font sulfurosa de la Puda

18. Font sulfurosa del torrent de la Pudor

ELS SEDIMENTS CONTINENTALS, DE LA FORMACIÓ BELLMUNT

Al final del període Eocè l'aixecament dels Pirineus provocà l'enretirament de les aigües marines, que cobria l'àrea santjoanina, cap a la zona sud-central de Catalunya. Aquest procés va deixar els materials marins emergits, els quals restaren sotmesos a una forta erosió que va permetre la sedimentació posterior dels dipòsits continentals de la formació Bellmunt, probablement d'origen fluvial o deltaic, i constituïts per sediments argilosos, sorrencs i conglomeràtics. (Veure mapa. Patrimoni geològic 3 Figures 20 i 21).

Aquests materials s'observen, entre altres punts, a la muntanya de Sant Antoni i al llarg de la carretera i del coll de Sentigosa

21. Estrats de composició gresosa i conglomeràtica observables al coll de Sentigosa.

HORTS I PLANES AGRÍCOLES, L'AGROBIODIVERSITAT DE SANT JOAN

Les aigües del riu Ter representen els principals elements modeladors del relleu actual del terme municipal de Sant Joan de les Abadesses, ja que els cursos fluvials són uns dels responsables de l'erosió, és a dir, del desgast del terreny pre-existent i de la deposició de sediments sobre aquest.

Seguint el curs del riu Ter, pel seu costat esquerre, les planes han estat ocupades, des de l'inici de l'assentament humà al poble per, horts que són ja part del paisatge de Sant Joan, i conreus extensius, que es troben en les planes, molt sovint aprofitades per bestiar de producció extensiva en certes èpoques de l'any (Veure Mapa. *Espais naturals d'origen antròpic* 1 Figures 22, 23 i 24). Són ecosistemes antròpics d'un elevat valor ecològic actualment. L'espai que ocupen està molt amenaçat per la presència d'infraestructures viàries i/o urbanitzacions.

Els horts ocupen les terrasses fluvials properes al centre urbà i són fàcilment observables sota el Pont Nou i el Pont Vell. Els conreus extensius són presents a bona part de les planes fluvials de tot el terme municipal no ocupades per altres usos. En són exemple els conreus propers a cal Gat, la serra del Cadell i el pla d'en Sala, tots ells visibles des de la carretera C-17.

L'agrobiodiversitat d'una zona o comunitat en concret es descriu d'acord amb les varietats vegetals i espècies animals tradicionals presents. Algunes d'elles poden ésser espècies o races naturals amb la peculiaritat d'estar lligades a una activitat productiva, ja sigui per ser comercialitzades o bé per autoconsum. Així, l'agrobiodiversitat lligada a un territori és el resultat de la història i de les tradicions que el caracteritzen. Per aquest motiu cal que l'agrobiodiversitat sigui considerada com una part del patrimoni de gran rellevància, no solament d'aspectes naturals, sinó també culturals.

Al llarg de la història geològica, durant el període Quaternari, el traçat i el volum de les aigües del riu Ter ha anat fluctuant, ja sigui per efectes climàtics o geològics, i

prova d'aquest fet en són els diferents afloraments de roques presents al Barri de l'Estació (Veure mapa. *Patrimoni geològic* 4 Figures 25 i 26) i al Barri del Pla del Roser (Veure mapa. *Patrimoni geològic* 4), que indiquen que en el moment de la seva deposició les aigües del riu Ter es trobaven a més de quaranta metres per sobre del seu nivell actual. En ambdós indrets es poden observar els sediments dipositats per les aigües fluvials, anomenats *terrasses fluvials*, que es caracteritzen per estar constituïts per roques molt arrodonides, de mida similar, i una matriu (espai que hi ha entre les roques de mida més gran) principalment fangosa i sorrenca. L'arrodoniment d'aquestes roques indica un transport fluvial llarg que ha permès el seu desgast a mesura que anaven rodolant, des del seu punt d'origen, per la llera del riu. Les roques que conformen aquestes terrasses fluvials provenen de les muntanyes on neix el riu Ter i les diverses zones que travessa en el seu decurs.

Els afloraments al·luvials quaternaris es poden observar al marge dret de la carretera d'accés al Barri de l'Estació i al marge esquerre de la carretera C-17 a l'inici del Barri del Pla del Roser.

Les planes fluvials corresponen a terrenys fèrtils a causa de la riquesa del sòl per la contínua aportació en forma de partícules fines i matèria orgànica provinents del riu. Aquesta característica ha propiciat el desenvolupament de les planes agrícoles, ocupades per cultius i prats de pastura i de les zones d'horta a les lleres del riu Ter, més properes al nucli urbà.

Des de l'inici de l'establiment de la població, els horts han significat una font d'aliment, i han representat una activitat econòmica, sovint complementària a altres activitats, per a la majoria de famílies de la vila.

Els horts configuren un paisatge variable segons l'època de l'any, però sempre en forma de mosaic, actualment molt integrat a la mirada dels vilatants de Sant Joan. (Veure Mapa. *Espais naturals d'origen antròpic* 1 Figura 27).

22. Detall de conreu extensiu proper a la Ruta del Ferro i del Carbó

23. Mosaic de conreus extensius davant la Serra del Cadell

24. Detall conreu extensiu (farratge) proper al Pantà de Cal Gat

26. Detall dels còccs rodats que conformen els dipòsits al·luvials

27. Vista general del paisatge que conformen els horts sota el Pont Nou

REFUGIS DE GUERRA ENTRE SEDIMENTS DE VESSANT

A causa dels bombardejos que esdevingueren a Sant Joan de les Abadesses durant la Guerra Civil espanyola els habitants del municipi es van veure obligats a refugiar-se en els llocs més inhòspits. Un dels refugis utilitzats fou la cavitat que actualment es troba al punt d'intersecció al marge dret de la carretera de Ripoll, al seu pas pel Barri del Pla del Roser. Aquesta cavitat es troba en uns sediments constituïts per fragments de roca molt angulosos immersos

amb en matriu fangosa i sorrenca. Són els anomenats *col·luvions* o *dipòsits col·luvials* (Veure mapa. *Espai d'importància geològica amb interès històric i cultural.*

9 *Figures 28 i 29*), que són el producte de la disgregació de les roques presents als vessants de les muntanyes com a conseqüència de l'aigua d'infiltració i del gel, transportats a poca distància mitjançant l'escorrentia superficial d'aigües i finalment la seva posterior acumulació a la base dels vessants muntanyoses.

Els sediments de vessant, així com el refugi utilitzat durant la Guerra Civil espanyola, es poden visitar al punt d'intersecció entre el marge dret del torrent d'Oganes i el marge dret de la carretera C-17 (direcció Ripoll), al seu pas pel Barri del Pla del Roser.

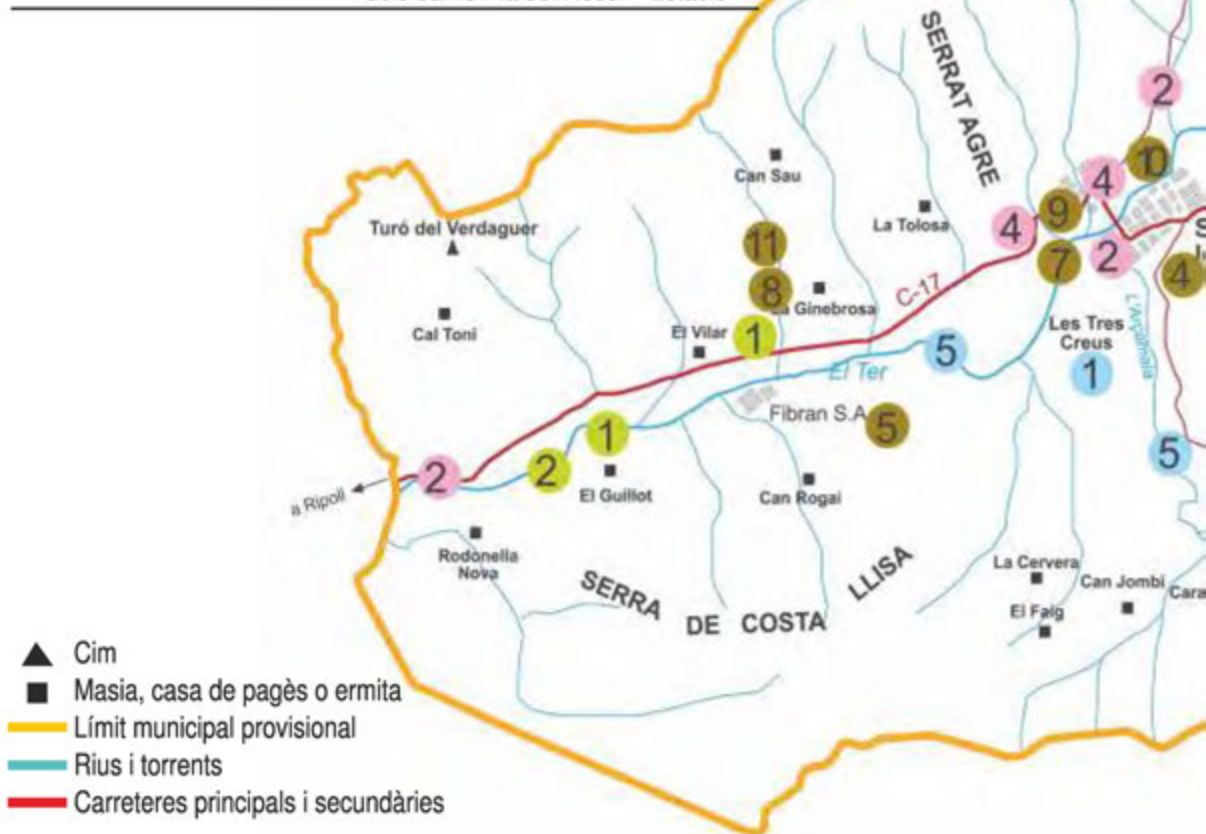
28. Vista general del dipòsit col·luvial del barri del Pla del Roser

29. Detall dels fragments angulosos de roca que conformen els dipòsits col·luvials

DISTRIBUCIÓ NATURAL MUNICIPAL

 Comunitats forestals d'interès	<ol style="list-style-type: none"> 1. Roureda de roure pèrol 2. Pineda de Sant Antoni 3. Saureda del plà d'en Sala 4. Fageda de la baga de la Castilla 5. Ecosistemes de Ribera
 Espais naturals d'origen antròpic	<ol style="list-style-type: none"> 1. Planes i hortes agrícoles 2. Pantà de cal Gat
 Espais antròpics de recuperació natural	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bassa de Can Màxim
 Espais d'importància geològica amb interès social, econòmic i/o cultural	<ol style="list-style-type: none"> 1. Roques de la formació Coronas 2. Sondatges mas La Girona 3. Mines de Perella 4. Guixos base del cim Sant Antoni 5. Guixos de La Roca 6. Guixera de la Colònia Llaudet 7. Font de la Puda 8. Font del torrent de la Pudor 9. Dipòsits de peu de vessant 10. Gorg de Malatosca 11. Gorg del torrent de la Pudor 12. Gorgs de Santa Llúcia
 Patrimoni geològic	<ol style="list-style-type: none"> 1. Roques formació Armàncies 2. Roques formació Vallfogona 3. Roques formació Bellmunt 4. Terrasses mitjanes - altes del riu Ter dels barris Pla del Roser - Estació

UCIÓ DELS PUNTS D'INTERÈS GEOLÒGIC, HISTÒRIC I PAISATGÍSTIC DEL TERME MUNICIPAL DE SANT JOAN DE LES ABADESSES

La línia del límit municipal utilitzada és aproximada i només apte per aquest document

ELS GORGS, PARATGES IDIL·LICS

Dins el terme municipal de Sant Joan de les Abadesses s'hi localitzen tres gorgs amb un gran important valor paisatgístic, social i econòmic: els gorgs de Malatosca, del Torrent de la Pudor i de Santa Llúcia.

Els gorgs corresponen a grans basses d'origen natural que es formen pel desgast successiu de les roques situades sota salts d'aigua com a conseqüència de la continua activitat erosiva d'aquests.

El gorg de Malatosca (*Veure mapa. Espai d'importància geològica amb interès cultural, social i econòmic* 10 Figures 30 i 31) és una bassa, amb una profunditat de poc més de dos metres i un diàmetre d'aproximadament quinze metres, que és el resultat del desgast de les roques que constitueixen la formació Vallfogona per l'acció erosiva de l'impressionant salt d'aigua del torrent de Malatosca. En ambdós costats del salt, recobrint part de les parets de roca margosa, s'hi pot observar una capa de roca porosa de color marronós que s'anomena pedra Tosca o Travertí, resultat de la precipitació de carbonat de calci contingut a les aigües sobre les plantes, com a conseqüència de la circulació lenta i l'evaporació ràpida de les aigües.

La circulació de les aigües del torrent de Malatosca va permetre, històricament, el funcionament del molí fariner situat a uns metres més amunt de la bassa, així com del funcionament de la central hidroelèctrica situada aigües avall.

Les rodalies del gorg de Malatosca són espais

30. Gorg de Malatosca

32. Gorg del torrent de la Pudor

dotats d'una alta varietat vegetal que, conjuntament amb la situació enclotada on es troba situat, li han atorgat un paper protagonista en les diverses llegendes de temàtica esotèrica i d'origen medieval que encara perduren avui en dia. La típica ictiofauna i ornitofauna descrites en els ecosistemes de ribera (detallada al capítol 15) és la mateixa que ens podem trobar en aquests espais. El gorg de Malatosca i el seu entorn més immediat han estat recuperats pel Camp de Treball realitzat l'any 2008 pel grup Esplai Somnis.

El camí d'accés al gorg de Malatosca s'inicia al punt d'intersecció entre el traçat de la Ruta del Ferro i el Carbó i el camí asfaltat d'accés a les cases de turisme rural El Janpere i La Batllia.

El gorg de la Pudor (*Veure mapa. Espai d'importància geològica amb interès social i econòmic* **11** Figura 32) és el producte, igual que l'anterior, de l'erosió de les roques de la formació Vallfogona per l'acció continuada de les aigües del torrent del mateix nom. El salt d'aigua que alimenta la bassa, d'uns cinc metres de diàmetre, és més petit que el del gorg de Malatosca i es troba encaixonat entre dos grans parets de roca natural.

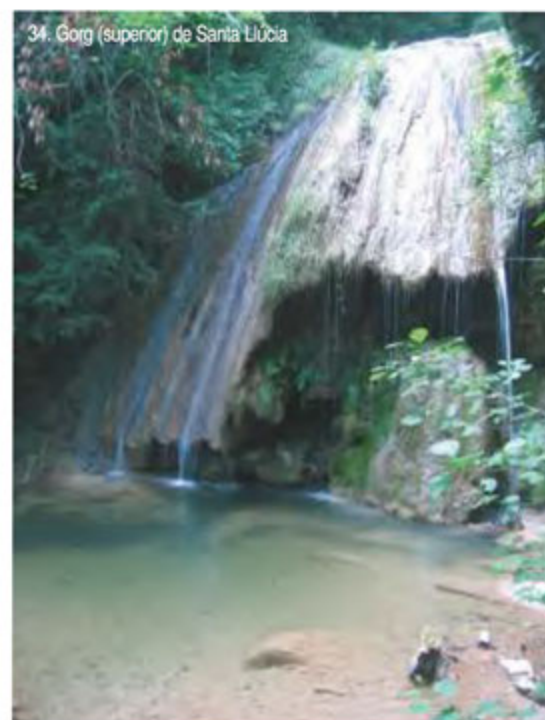
El pas continuat de les aigües del torrent de la Pudor va permetre el funcionament d'una petita central hidroelèctrica (Figura 33), situada a pocs

metres de la bassa, al costat mateix del paratge que ocupa la font del Torrent de la Pudor.

El camí d'accés al gorg de la Pudor, així com a la petita central hidroelèctrica present a les rodalies d'aquests, es pot agafar a l'extrem oest del pont, pel qual passa la Ruta del Ferro i del Carbó, que travessa el torrent de la Pudor.

Els gorgs de Santa Llúcia (*Veure mapa. Espai d'importància geològica amb interès cultural i social* **12** Figures 34 i 35) es troben situats a les rodalies de l'ermita que li dona el nom i corresponen a un conjunt de dos gorgs que tenen una profunditat aproximada de poc més d'un metre i un diàmetre de quasi bé tres metres. Aquestes bases són conseqüència de l'erosió del substrat gresós i conglomeràtic (Figura 36) de les roques de la formació Bellmunt per l'acció persistent al llarg del temps de dos estrets salts d'aigua. Aquest indret ha estat un punt històric de confluència social, ja que cada diumenge següent a la diada del 13 de desembre hi té lloc l'aplec de Sant Llúcia.

Per tal d'accedir als gorgs de Santa Llúcia, hom ha d'agafar el camí situat al marge dret de l'ermita de Santa Llúcia de Puigmal.

LA ROUREDADA DE ROURE PÈNOL: UN

Pel terme municipal de Sant Joan de les Abadesses el riu s'escola d'est a oest i la vall presenta un vessant esquerre poc assolellat i molt fresc. En l'estat actual d'explotació, les terrasses fluvials estan ocupades per cultius i prats de pastura, mentre que a la part baixa es veuen arbres i/o grups d'arbres disseminats i també boscos més o menys conservats. Deixant a part alguns fragments de vernedes que ocupen els fons dels torrents i els indrets humits, així com certes taques de faig força esporàdiques, el bosc més estès a la part baixa del vessant i en els pendents ombrívols és una comunitat forestal dominada pel roure pènel.

El **roure pènel** és un arbre de la zona euro-siberiana, abundant a tot Europa central des de l'est de Rússia fins al centre-sud de França. També és present a la zona cantàbrica, al País Basc i a Navarra. Als Països Catalans no en resten sinó boscos retallats; al Ripollès s'han descrit rouredes de roure pènel (Vigo i Carreras), (Carreras, Gil i Vigo), (*Isopyro quercetum robori*), a la vall de Ribes i a la vall del Ter respectivament, entre Ripoll i la Ral. Al Ripollès, es pot concloure que el roure pènel és

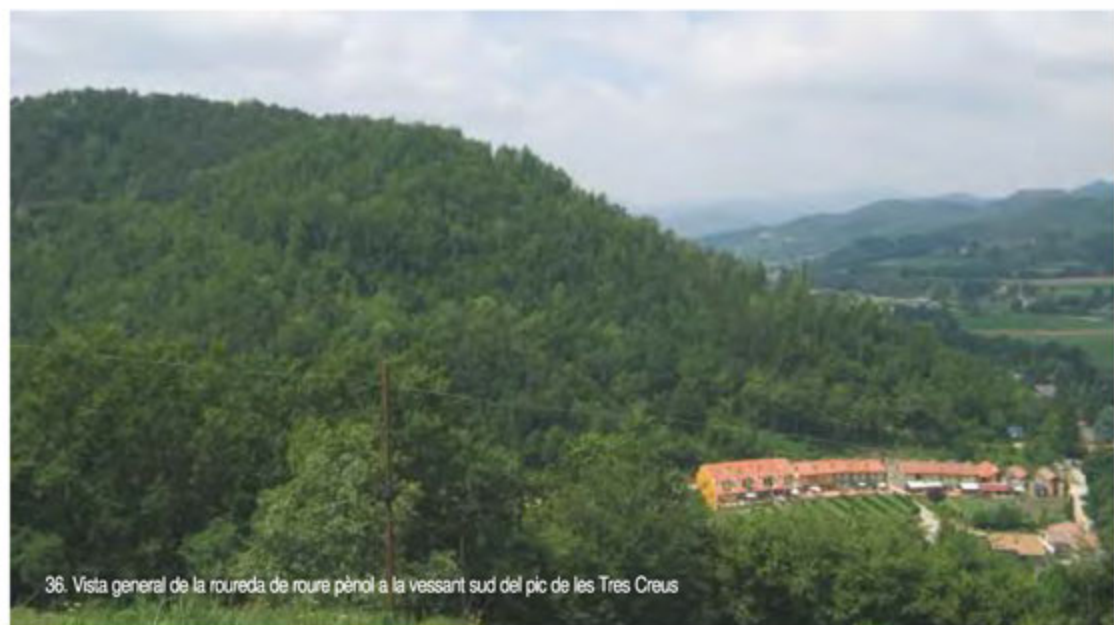

38. Detall dels pedunculats del roure de pènel

una espècie poc comuna, i al terme de Sant Joan de les Abadesses n'hi ha uns boscos representatius molt apreciats. (Veure mapa. Comunitat Forestal d'Interès 1 Figura 36).

El millor exemple de bosc de roure pènel per visitar i gaudir de les seves característiques és al vessant nord del pic de les Tres Creus, accessible des de la pista forestal que puja a la casa de pagès de Les Llances.

Si bé aquest arbre és dominant en l'estrat superior, es troba sovint barrejat amb altres caducifolis: tell (*Tilia cordata*), freixe (*Fraxinus excelsior*), om

36. Vista general de la roureda de roure pènel a la vessant sud del pic de les Tres Creus

A ESPÈCIE MOLT RARA A CATALUNYA

39. Detall dels peduncles del roure de pènel

diferència que els distingeix és la mida dels peduncles a partir dels quals creixen les glans. Al contrari del roure martinenc i el roure de fulla gran, el roure pènel el té molt llarg (Figures 38 i 39).

La roureda de pènel és un bosc d'alta consideració a causa de la seva precària situació arreu del món, que cal explotar d'una manera expressament racional en el nostre municipi. La seva fusta té fama per la duresa que la caracteritza. Encara es poden trobar bigues principals de roure pènel en algunes cases de pagès benestants de la zona en molt bon estat, com per exemple a la torre de la font del Covilar.

(*Ulmus glabra*) i també, més rar, el faig (*Fagus sylvatica*), entre altres.

La roureda de roure pènel és considerada una roureda humida. Aquest roure és esvelt, amb un brancatge elegant, que constitueix boscos frondosos. És un arbre caducifol·li que pot arribar a quaranta-cinc metres d'alçada, amb una escorça grisosa i bastant llisa que amb els anys es va arrugant i enfosquint (Figura 37). A diferència del roure martinenc i el roure de fulla gran, el roure pènel posseeix unes aurícules en la inserció del limbe en el pènel. L'altra

LA PINEDA DE SANT ANTONI. LA MES ESTIMADA

43. Vista parcial del campanar de l'ermita de Sant Antoni

La pineda de pi roig correspon a la vegetació forestal més important en ocupació del sòl dins el terme municipal de Sant Joan, tot i que la de Sant Antoni és la més reconeguda pel seu carisma. La seva peculiaritat rau en el fet que des de sempre els vilatans n'han gaudit. La muntanya de Sant Antoni, d'uns 1.035 metres d'altitud, és un referent, i el paisatge del bosc de pi roig que la recobreix és molt apreciat. La frescor que desprèn és molt aprofitada quan ve el bon temps com a aixopluc de les llargues sobretaules (Veure mapa. Comunitat Forestal d'Interès 2 Figures 40 i 41).

L'assentament dels boscos de pi roig presents al terme municipal de Sant Joan són nous ocupants d'altres boscos, com per exemple els de roure gran. Als anys seixanta es va incentivar la presència de pi roig a les nostres contrades com a mètode contra la deforestació. Per tant, doncs, es tracta de pinedes relativament joves.

La Pineda de Sant Antoni ocupa bona part dels quatre vessants del pic de Sant Antoni, on es troba l'ermita de Sant Antoni de Pàdua. Es pot visitar agafant una pista d'uns 2,8 km fins a dalt el cim, que comença a l'inici de la carretera de Sentígosa.

D'aquest indret cal destacar-ne l'ús social que se'n fa com a zona de reunió per fer costellades o àpats en grup, sota l'agradable frescor que desprèn la fullaraca dels pins. Se celebra l'aplec de Sant Antoni cada 13 de juny, coincidint amb el dia del sant. Sant Antoni és l'ermita santjoanina per excel·lència del poble. (Veure mapa. Comunitat Forestal d'Interès 2 Figures 42 i 43).

40. Vista general de la pineda de Sant Antoni

41. Detall dels pins que conformen la pineda de Sant Antoni

LA SAULEDA DEL PLA D'EN SALA

Els saules, o salzes blancs, eren presents a totes les cases de pagès de la comarca, ja que tenien una utilitat ben clara: de les seves branques se'n feia el vímet, del qual es fabricaven esclops. La fusta del salze blanc és modelable i agradable de treballar. A més, la seva gran capacitat de rebrot assegurava que un salze podria servir durant diverses generacions (Figures 44, 45 i 46).

Aquesta espècie requereix molta humitat, de fet, de manera natural, se'n troben formant el bosc de ribera. Es troben plantacions de saules a més d'un indret del terme municipal, els quals en cap cas arriben a formar un bosc. Tots ells, per això, es troben a la cara nord dels vessants, on hi ha molta humitat.

És el cas de la sauleda del pla d'en Sala, emblemàtic indret, format per salzes blancs plantats per utilitzar la seva fusta i aprofitar les qualitats medicinals

que té l'escorça d'aquesta espècie, ja que conté el principi actiu de l'àcid acetilsalicílic, del qual més tard s'ha fabricat l'aspirina (Veure mapa. Comunitat Forestal d'Interès 3 Figura 47).

L'indret on es troba és una plana fèrtil que configura un paisatge idíl·lic, a qualsevol època de l'any, on sovint hi trobem bestiar pasturant sota les ombres dels saules. El pla d'en Sala ha esdevingut un espai polèmic a causa de la identitat que desperta a la població de Sant Joan i per la competència de l'espai amb el possible pas d'infraestructures viàries. Així doncs, el pla d'en Sala és avui dia part del patrimoni natural del poble i, per tant un bon motiu per vetllar per la seva protecció.

La Sauleda del pla d'en Sala està situada en una de les planes fluvials del riu Ter, entre el municipi de Sant Joan de les Abadesses i Sant Pau de Segúries, la qual és ben visible des de la carretera, a mà esquerra abans d'arribar al polígon de la Colònia Llaudet, venint de Sant Pau de Segúries.

46. Detall de Salzes Blancs alineats a la Sauleda del Pla d'en Sala

44. Detall d'un salze blanc de la sauleda del pla d'en Sala

45. Detall d'un salze blanc de la sauleda del pla d'en Sala

47. Vista general de la sauleda del pla d'en Sala

LA BAGA DE LA CASTILLA, UN BOSC MISTERIÓS

La fageda és una comunitat forestal típica de clima centre europeu, i que en el cas dels països mediterranis es troba per sobre els 800-900 metres d'altitud, a excepció de la Fageda d'en Jordà, que es troba a 400 metres d'altitud, gràcies al clima específic de la Garrotxa.

El faig és una espècie que necessita molta humitat, i per aquest motiu ha desenvolupat mecanismes per captar i retenir la màxima quantitat d'aigua. Es caracteritzen per ser uns arbres molt alts, i d'arrels molt superficials, les quals tenen capacitat per captar aigua a nivell de terra, com l'aigua que deixa la rosada de bon matí. Els boscos que formen sovint es caracteritzen per tenir boira, a causa de l'elevada evapotranspiració que mantenen. La poca llum que deixa passar el brançatge i fullatge de la fageda provoca l'existència d'un sotabosc molt pobre, poblat sobretot per boix i grèvol. Les poques flors que s'hi poden observar són prèvies al creixement de les fulles del faig, és a dir, entre els mesos de febrer i març. Són típiques les espècies vegetals com la primula, l'hepàtica, les maduixeres i la molsa.

El fruit de la fageda, les fages, són aliment de mamífers com el porc senglar o el liró gris. En aquests boscos és comú veure-hi petits rosegadors, i petits rapinyaires, com l'astor. També cal destacar el pica-soques blau com a ocell molt típic de fagedes.

La fageda de la baga de Castilla és particularment coneguda per la població a causa de la seva explotació històrica i, per tant, tots els faigs que hi trobem són joves. (Veure mapa. Comunitat Forestal d'Interès 4 Figures 48 i 49).

És un bosc comunal on la gent de Sant Joan anava a llenyejar, és a dir, que tenia dret durant uns dies concrets a l'any a anar a agafar llenya per al seu propi consum.

La fusta de faig era i és molt apreciada per fer carbonet, en pocs casos es feia servir per a la construcció. De fet, encara es poden veure algunes places carboneres que evidencien l'ús que se'n feia de la fusta.

Des del cim de Castelltallat, el més alt del terme municipal de Sant Joan de les Abadesses, s'evidencien dues comunitats forestals ben diferents: la vessant nord, la fageda, típica de clima centreeuropeu; i la vessant sud, un alzinar, típic de clima mediterrani. Des del cim, hi ha unes meravelloses vistes de la Vall de Bianya i de tota la Garrotxa.

A nivell geològic, hi ha roques de composició conglomeràtica de la formació Bellmunt, testimoni de l'ambient deltaic que hi va haver en aquesta zona al final del període Eocè (similars a les que podem trobar al llarg de la pujada de Sant Antoni o de la carretera de Sentigosa), així com altres roques que es fragmenten fàcilment.

D'altra banda la fageda de la baga de Castilla és una fageda repleta de llegendes on es parla de bruixes, gent que es perd i l'existència d'un castell misteriós dalt del cim de Castelltallat, d'aquí ve el nom de Castilla.

La fageda de la baga de la Castilla ocupa la cara nord del cim de Castelltallat, a l'extrem sud-est del terme municipal de Sant Joan de les Abadesses, a la qual es pot accedir des d'una pista d'uns 3 km des del coll de Sentigosa.

49. Detall del sotabosc

ECOSISTEMES DE RIBERA: TER, MALATOSCA I ARÇAMALA

La vegetació de ribera al terme municipal de Sant Joan apareix de forma lineal, ocupant longitudinalment bandes de poca amplada, vorejant rius i rieres. Apareixen frondosos boscos al llarg del riu Ter, torrent de Malatosca i riera d'Arçamala. (Veure mapa. Comunitat Forestal d'Interès 5 Figures 51, 52 i 53).

La seva presència beneficia l'entorn que la conté de diverses maneres:

- Esmorteix la força de les rierades i evita danys a les zones properes.
- Fixa els marges del riu i evita l'erosió.
- Allotja moltes espècies de fauna, sovint de pas, que busquen menjar o amagatall.
- Facilita el pas de la fauna: comunica espais naturals, és a dir, fa de corredor biològic.

Hi dominen arbres de fullatge caduc molt dens que fan una ombra intensa, conjuntament amb un sotabosc atapeït en condicions d'aparent foscor. La composició florística del bosc de ribera és molt rica, condicionada per la fondària, abundor i constància de

mantell freàtic, per la possibilitat d'inundacions periòdiques i per les lesions produïdes per les riuades. Són arbres i arbustos flexibles, rebrotadors de soca i amb gran tolerància als terrenys inundables.

La comunitat present a les riberes dels nostres rius s'assimila a una verneda, ja que aquesta n'és l'espècie dominant, i pren la seva màxima esplendor a les àmplies ribes del riu Ter.

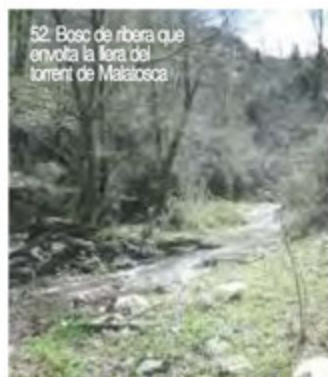
Entre d'altres espècies, podem citar les següents com a representants dels boscos de ribera: verns, salzes blancs, pollancre, freixes, oms, til·lers, pel què fa als arbres. I avellaner, saüc, romaguera, arç blanc, pel què fa als arbusts.

L'ictiofauna més abundant en aquests ecosistemes són el barb de muntanya i la truita del país. I els ocells que més fàcilment podem observar són el berrat pescaire, l'ànec coll verd, el corb marí gros, l'aligot vesper, la polla d'aigua, el xot, el falciot i el blauet. També hi conviuen crancs de riu, salamandres, gripaus, tòtils, granotes verdes, i fins i tot ratolins de bosc, rates d'aigua i fures.

Un bon tram per observar la flora i fauna típica del bosc de ribera és al tram de l'Arçamala que passa més a prop del nucli urbà, on podem trobar el Molí Petit, actual Ecomuseu.

51. Vista general del bosc de Ribera que envolta la riera del riu Ter

52. Bosc de ribera que envolta la riera del torrent de Malatosca

EL PANTÀ DE CAL GAT, A PARTIR DE L'EXPLOTACIÓ UN RECURS

Popularment conegut com La Bassa, el pantà de cal Gat va ser construït per proveir d'aigua la minicentral elèctrica que porta associada. (Veure mapa. Espai Natural d'origen antròpic **2** Figures 54 i 55).

El pantà té un valor ecològic notable perquè és un dels pocs espais d'aigües embassades de la zona i ha esdevingut un important refugi de fauna, en especial per a nombroses espècies d'ocells aquàtics. També conserva una vegetació de ribera de qualitat, on destaquen les vernedes i les salzedes (Figura 56).

Tot i que el pantà acull una notable diversitat d'espècies de peixos, amfibis, rèptils i mamífers, la seva singularitat a la zona i l'existència d'una rica comunitat de vegetació aquàtica el fan especialment interessant per a l'observació d'ocells, que està representada per nombroses espècies nidificants i hivernants.

54. Vista parcial del Pantà de Cal Gat

Quant a l'ictiofauna, cal citar la carpa i la truita europea com les espècies més abundants, essent la truita arc iris rara o molt rara.

I pel que fa a l'ornitofauna, les espècies que fàcilment es poden visualitzar són: bernat pescaire, ànec collverd i corb marí gros, entre d'altres.

57. Vista parcial del Pantà de Cal Gat

55. Detall de la central hidroelèctrica present al Pantà de Cal Gat

56. Detall vegetació Pantà de Cal Gat

Caixa de nidificació

Vegetació de ribera

Caseta d'observació d'aus

El pantà de cal Gat és un clar exemple de com la mà humana actuant per l'explotació d'un recurs –hidroelectricitat– ha creat unes bones condicions per a l'establiment d'un ecosistema, en aquests moments molt valorat (Veure mapa. Espai Natural d'origen antròpic 2 Figura 57).

El pantà de cal Gat es troba situat a l'extrem oest del terme municipal de Sant Joan de les Abadesses, en direcció Ripoll, que ocupa un sector del riu Ter entre Sant Joan de les Abadesses i Ripoll.

GLOSSARI

Agrobiodiversitat: Varietats d'espècies vegetals i animals tradicionals presents en una zona determinada.

Aurícula: Estructura foliar, normalment de mida petita, situada a la base de les fulles de les plantes, prop del tronc, que uneixen la fulla amb el peu de la planta. Tenen forma d'orelles.

Bosc comunal: Bosc propietat de l'ajuntament d'un municipi gestionat per si mateix.

Ecosistema antròpic: Ecosistema sotmès per l'home a contínues modificacions dels seus components.

Escorrentia superficial: Part de la precipitació que discorre per la superfície del terreny, ja sigui de manera difusa o circulant per les lleres de rius i de torrents. La seva formació depèn de la quantitat de pluja caiguda i de les característiques pròpies del terreny (pendent, ús del sòl, densitat i tipus de cobertura vegetal).

Estrat superior: Nivell de vegetació més llunyana del substrat constituït principalment per espècies arbòries.

Evapotranspiració: Pèrdua d'humitat com a conseqüència de l'evaporació de l'aigua que conté la vegetació.

Formació: Conjunt de roques estratificades caracteritzades per presentar la mateixa edat i unes propietats físiques (mida del gra, color, duresa, etc.) i químiques similars.

Ictiofauna: Conjunt d'espècies de peixos que existeixen en una determinada regió biogeogràfica.

Limbe: Part plana i visible de les fulles de les plantes generalment ampla. S'hi poden observar els nervis de la fulla.

Mantell freàtic: Mantell subterrani d'aigües que reposa damunt un nivell de roques impermeables.

Microfauna: La microfauna present a les roques de la formació Armàncies fa referència al conjunt de les closques fossilitzades, d'organismes formats per una única cèl·lula, contingudes en aquests materials.

Ornitofauna: Conjunt d'espècies d'ocells que existeixen en una determinada regió biogeogràfica.

Període Geològic: Conjunt de subdivisions de la taula dels temps geològics, element utilitzat en geologia per descriure i relacionar els esdeveniments que han tingut lloc durant la història de la Terra.

Roca calcària: Roca sedimentària amb un contingut superior al 30% de carbonat de calci. A la nostra zona sovint prenen un aspecte compacte o nodulós de color gris o blavós.

Roca conglomeràtica: Roca sedimentària detrítica de color variable constituïda per fragments de roca arrodonits de mida grava, és a dir, superiors als dos mil·límetres de diàmetre.

Roca gresosa: Roca sedimentària detrítica de color variable constituïda per fragments de roca mida sorra. Després de les argiles és la roca sedimentària més abundant a la superfície terrestre.

Roca margosa: Roca sedimentària constituïda per una barreja d'argila i roca calcària.

Sotabosc: Nivell de vegetació més proper al substrat, normalment constituït per espècies herbàcies i petits arbusts.

Surgència d'aigua: Sinònim de fonts. Eixida natural i localitzada d'aigua que brolla de la terra.

Vímet: Branca prima, llarga i flexible, d'espècies de salzes (per exemple, del salze blanc). És una matèria primera usada per a la fabricació artesanal de cistells, mobles, etc.

LACTES LITURGICS

DES DEL DIA 4 FINS AL DIA 12 DE SETEMBRE

Novena al Santíssim Misteri

A les 7 i 10 minuts del capvespre, rès del rosari. A 2/4 de 8, Vespres, Missa i cant dels goigs, al Monestir.

DISSABTE DIA 13

A les 2 de la tarda Repic general de Campanes. A les 8 del vespre, Missa de vigília, al Monestir.

DIUMENGE DIA 14

SOLEMNITAT DEL SANTÍSSIM MISTERI

A 2/4 d'11 del matí, Ofici solemne. Presidirà la Celebració de l'Eucaristia i predicarà Mn. David Compte i Verdagué, nou rector de la parròquia. A l'ofertori es ballaran uns compassos del Ball dels Pabordes.

Acabada la Missa es farà l'Exposició de la Sagrada Eucaristia al Front del Crist. La Sagrada Forma romandrà tot el dia exposada per tal de ser adorada pels fidels.

A les 12 del migdia, missa dominical.

A les 8 del vespre, Solemne Veuja al Santíssim Misteri. Benedicció eucarística i cant dels goigs.

El Monestir restarà tancat de les 2 fins a les 4 de la tarda.

DILLUNS DIA 15

A 2/4 de 12 del migdia, Missa de la Mare de Déu.

DIMARTS DIA 16

A 2/4 11 del matí, Missa pels difunts de la parròquia que han mort al llarg de l'any.

PACTES POPULARS

DIVENDRES 5 DE SETEMBRE

A les 7 de la tarda, al Palau de l'Abadia PRESENTACIÓ DEL MONOGRÀFIC DE LA FESTA MAJOR de Sant Joan de les Abadesses.

DIMECRES 10 DE SETEMBRE

A 2/4 de 12 de la nit, al pavelló, ball amb l'ORQUESTRA METROPOL I DISCO MÒBIL. Entrada 5 €.

DIJOUS 11 DE SETEMBRE

DIADA DE CATALUNYA

A les 00:05 de la nit, "FENT MEMÒRIA". Trobada a la Plaça Abadessa Emma per fer una marxa amb torxes, fins al Passeig Comte Guifré, on s'encendrà una renglera de torxes que limitarà la trinxera que hi havia durant la guerra civil. Lectura del manifest, cant del Segadors i refrigeri. Organitza: ERC i JERC.

A les 12 del matí, al Camp Municipal d'Esports,

PARTIT AMISTÓS DE FUTBOL: U.E. Santperença (3ª Regional) i C. E. Abadessenc.

A 2/4 d'1 del migdia, a l'església del Monestir, OFRENA SIMBOLICA A LA CORONA DEL COMTE GUIFRÉ, fundador del Monestir de Sant Joan de les Abadesses i de la dinastia nacional catalana.

A les 2/4 de 6 de la tarda, commemoració dels 25 anys de LA VEU DE SANT JOAN, a la sala de Plens de l'Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses, l'acte serà presidit pel secretari de Mitjans de Comunicació del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació l'Il·lm. Sr. Carles Mundó, que parlarà d'"ELS REPTES DE LA RÀDIO LOCAL A CATALUNYA" i el director general de Com Ràdio Sr. Francesc Triola.

A 2/4 de 7 de la tarda, al Pg. Comte Guifré, Audició de Sardanes amb la COBLA GERMANOR. Interpretació dels Segadors.

A les 9 del vespre, a l'Esconxador, GRAN DIADA JOVE

A 2/4 de 12 de la nit, ball a l'Esconxador i carpa addicional. Entrada gratuïta. Organitza: J.A.S. Col·labora: Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses

A les 10 del vespre, al Teatre Centre, es realitzarà l'obra "AQUÍ NO PAGA NI DÉU" de Dario Fo a càrrec del S.A.T. Venda de localitats: dissabte 6 de setembre de 12 a 2/4 d'1 del migdia pels socis i de 2/4 d'1 a la 1 del migdia per al públic en general. Una hora abans a les taquilles del teatre.

DIVENDRES 12 DE SETEMBRE

A partir de les 5 de la tarda fins les 8 del vespre Jornades de Portes obertes a L'ECOMUSEU EL MOLÍ PETIT. Entrada gratuïta. Organitza: CEAAIt Ter.

A partir de les 5 de la tarda, concentració de tots els nens i nenes a la Plaça de Barcelona per a realitzar JOCS DE CUCANYA. Organitza: Grup Espial Somnis.

2/4 de 7 de la tarda, "1era. BAIXADA DE TRASTOS", concentració a l'encreuament dels carrers Ramon de la Bisbal i Ramon D'Urg.

A les 11 de vespre, a l'Esconxador i carpa addicional, Festival de HARD SOUND.

A les 12 de la nit, a la plaça Major, Entrevoltes 2008 amb l'actuació dels DIABLES D'EN PERE BOTERO que realitzaran una cercavila per la vila vella que començarà i acabarà a la Plaça Major. A continuació, concert amb els GRUPS LA PEGATINA, MALSUJETO, MAITIPS. Organitza: J.A.S. Col·labora: Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses.

DISSABTE 13 DE SETEMBRE

A 2/4 de 9 del matí, al Passeig Comte Guifré, "PANXUS FORTUS" Bicicletada de pes per a persones de més de 90 quilos de pes. Els que no arribin al pes, és obligatori portin mobília. Obert a tothom. Inscripcions Calçats Nogué i pesada el mateix dia, a les 8 del matí. Organitza: Comissió de Festes. Col·labora: U.E. Sant Joan - secció BTT i l'Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses.

A les 10 matí, al Camp Municipal d'Esports, PARTIT AMISTÓS DE FUTBOL de categoria Pre-Benjamí.

A les 11 del matí, al Camp Municipal d'Esports, PARTIT AMISTÓS DE FUTBOL de categoria Benjamí.

A les 12 del matí, al Camp Municipal d'Esports, PARTIT AMISTÓS DE FUTBOL de categoria Infantil i, entre els equips C. F. Gironella i C. E. Abadessenc.

A les 3 de la tarda, TROBADA DE GEGANTS, a la Plaça de Barcelona. Els gegants de Sant Joan, Isaura i Gentil, faran la cercavila fins a la Plaça Major, acompanyats dels gegants i de les colles geganteres convidades: Masquefa, Prats de Lluçanès, Ripoll, Sant Pau de Segúries, Vilallonga de Ter i dels grallers de Campdevàndol. Recorregut: Plaça Ciutat de Barcelona, C/ Ramon D'Urg, Plaça Pompeu Fabra, Fundació Emma, Ctra. de Camprodon, C/ Ramon Serrat, C/ Mestre Andreu, C/ Pere Rovira, Plaça Torres i Bages, Passeig Comte Guifré, C/ Major, Plaça Major.

A partir de les 4 de la tarda i fins a les 10 del vespre MERCAT JOVE a la plaça Anselm Clavé.

A partir de les 5 de la tarda fins les 8 del vespre Jornades de Portes obertes a L'ECOMUSEU EL MOLÍ PETIT. Entrada gratuïta. Organitza: CEAAIt Ter

A les 6 de la tarda, al Camp Municipal d'Esports, PARTIT DE FUTBOL DE PRIMERA REGIONAL entre els equips C. F. Caldes i C.F. Abadessenc.

A les 6 de la tarda a la Plaça Major "XOOOF, LA GRAN XERINGADA" a càrrec del grup EL SINGLOT. S'aconsella anar vestits amb samarretes blanques.

A 2/4 de 10 del vespre Tradicionals Serenates, s'iniciarà amb el Passant de Festa Major. El punt de trobada serà a la Fundació Emma, per continuar per el C/ Ramon D'Urg, C/ Sant Pol, C/ Beat Miró, C/ Major, Plaça Major, C/ Miquel, Plaça Abadessa Emma, Plaça de l'Abadia, Claustre, i des del campanar del Monestir, tradicionals "Serenates" de Narcís Oliveres, Ramon Serrat i l'estrena d'una serenata de la compositora Mª Teresa Mondú, amb la COBLA JOVENÍVOLA DE SABADELL.

A continuació, a la Plaça Major, Audició de Sardanes amb la COBLA JOVENÍVOLA DE SABADELL.

A partir de 2/4 de 12 de la nit, al pavelló, ball amb el CONJUNT PREMIUM (actuació enregistrada per TV3 en motiu dels seus 25 anys, amb la participació de ballarins professionals de la cadena) i el GRUP TRÁFIC. Entrada 10 €.

A partir de la 1 de la nit, a l'antic Esconxador i a la carpa addicional (dos ambients interior i exterior), IV RURAL DJ'S amb GROOVE GARCIA, COYU, TRIUMPH, EDU ZAKA. Entrada 10 €.

La mateixa entrada serveix per assistir a qualsevol dels dos espais.

DIUMENGE 14 DE SETEMBRE

A les 10 del matí, a la Plaça Major, les autoritats, precedides pels gegants i la COBLA LA FLAMA DE FARNERS, s'encaminaran cap al Monestir per assistir a l'Ofici Solemne. Durant l'ofici la tenora tocarà un pas del Ball de Pabordes.

A la sortida d'ofici: BALL DE GEGANTS acompanyats per la COBLA LA FLAMA DE FARNERS.

A 3/4 de 12 del migdia, a la plaça Major, la COBLA LA FLAMA DE FARNERS interpretarà la SARDANA D'HONOR "Sant Joan Vila Estimada" de Mª Teresa Monclús. Enguany la Sardana d'Honor s'interpretarà en memòria de JOSEP BLAY IARNAL.

Seguidament, a 2/4 de 1 del migdia al Passeig Comte Guifré, es tocaran dues sardanes.

A 2/4 de 5 de la tarda, des de la Plaça Major. Els Pabordes acompanyats del delegat de l'Autoritat i precedits per la cobla, aniran a buscar a les Pabordesses als respectius domicilis i s'adreçaran a la Plaça Major.

A les 5 de la tarda, a la plaça Major, BALL DELS PABORDES amb la COBLA LA FLAMA DE FARNERS. Es comptarà amb la presència del Sr. Ramon Fontdevila, director del Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana. Les parelles balladores seran: Guifré Miquel i Maria Massós, Gemma Illa i Joan Bassaganya, Joel Regué i Elisenda Guillaumes i Joan Garcia i Elsa Roqué.

A 2/4 de 6 de la tarda, al Passeig Comte Guifré, Doble Audició de Sardanes amb la COBLA LA FLAMA DE FARNERS i la COBLA CIUTAT DE TERRASSA.

A les 6 de la tarda, al Camp Municipal d'Esports, PARTIT AMISTÓS DE FUTBOL de categoria Juvenil.

A 2/4 de 11 del vespre, a la Plaça Major, Audició de Sardanes amb la COBLA LA FLAMA DE FARNERS.

A 2/4 d'11 de la nit, al pavelló, ball amb MONTSE SERRALLONGA. Entrada gratuïta.

A partir de 2/4 de 1 de la nit, al pavelló, ball amb els conjunts MOONLIGHT i VIRUS. Entrada gratuïta.

DILLUNS 15 DE SETEMBRE

A les 11 del matí, als jardins de la Fundació Emma, danses populars a càrrec de L'ESBART DANSAIRE DE RIPOLL.

A les 12 del migdia, a l'Avinguda Comte Guifré, C. de Ramon D'Urg i Plaça Anselm Clavé, tres Sardanes amb la COBLA MONTGRINS.

A la 1 del migdia, a l'església de Sant Pol, CONCERT DE COBLA amb la COBLA MONTGRINS.

A les 5 de la tarda, al pavelló, CONCERT DE FESTA MAJOR, a càrrec de la TRIBU SANTI ARISA. Preu entrada 4 €.

A 2/4 de 7 de la tarda, al Passeig Comte Guifré, Audició de Sardanes amb la COBLA MONTGRINS.

A les 10 de la nit, des de la Plaça Major, els Pabordes, acompanyats del delegat de l'Autoritat i precedits per la COBLA MONTGRINS, aniran a buscar les Pabordesses als respectius domicilis i s'adreçaran a la plaça Major.

A les 2/4 d'11 de la nit, a la Plaça Major, Ball dels Pabordes amb la COBLA MONTGRINS.

A les 11 de la nit, a la Plaça Major, Audició de Sardanes, amb la COBLA MONTGRINS.

A partir de 2/4 d'11 de la nit, al pavelló, ball amb DUO CONTINENTAL. Entrada 3 €.

A partir de 2/4 de 1 de la nit, al pavelló, ball amb la TRIBU DE SANTI ARISA i MONTECARLO. A

les 5 de la matinada, Diana Florejada a càrrec dels GRALLERS DE CAMPDEVANOL pels principals carrers. A 2/4 de 6 del matí, al Pavelló, Ball del Pijama amb el GRUP MONTECARLO. Xocolatada i coca per a tothom. Entrada 5 €.

DIMARTS 16 DE SETEMBRE

A les 11 del matí, Audició de Sardanes amb la COBLA PRINCIPAL D'OLOI, a la Plaça Major, Plaça de l'Abadia, Avinguda Comte Guifré, Plaça de l'Escultor Pujol, C/ de Ramon D'Urg i Plaça de Pompeu Fabra.

A les 3 de la tarda, concentració al Passeig Comte Guifré. Mitja hora més tard, pujada al Covilar, amb la xaranga LOS LABRADORES. Seguidament, al Covilar, BERENAR POPULAR (preu: 5€) i GIMCANA PEL JOVENT.

A les 5 de la tarda quatre sardanes a la Font del Covilar amb la COBLA PRINCIPAL D'OLOI.

A 2/4 de 7 del vespre, davant el Camp Municipal d'Esports, inici de LA BOGERIA i CONCURS DE TIRADA D'AIGUA. Es valorarà la forma més original d'abocar l'aigua als participants. Itinerari: C/ Ramon D'Urg, C/ Sant Pol, C/ Beat Miró, Avinguda Comte Guifré, C/ Major, C/ dels Tints, C/ Jussà, C/ Corriols, C/ Nobles Gironella, C/ Parassols i Pi, C/ Mestre Nunó, Plaça Abadessa Emma, C/ Sant Miquel, C/ Abad Isalguer, C/ dels Tints, C/ Major i Plaça Major.

A 2/4 de 9 del vespre, a la plaça Major, Sardana

ALTRES ACTIVITATS

20 DE SETEMBRE FESTA MEXICANA "EL GRITO"

Plaça Major: 10:00 Durant tot el dia parades artesanes de productes mexicans i catalans. Plaça Major: Exposició de dibuixos "Este es mi México" realitzats pels alumnes de l'Escola Municipal Abadessa Emma. Plaça Clavé: 10:00 Durant tot el dia, Mercat de la Joguina (parades de joguines tradicionals, de fusta, malabars ...) Camp Municipal d'Esports: 10:30 Partit de futbol amistós alevins CE Abadessenc i Benjamins "Selecció Mexicana". 11:00-13:00h Tallers Infantils, elaboració de pinyates i paper picado. Seguidament, cavalls a càrrec de Romero Black Arabian Horses i acompanyament de les autoritats al concert. Al Palmàs: 13:00 Concert de música tradicional a càrrec del Grup Tlalli. Plaça Major: 16:00 Baixa conmigó "Pasos bàsics de Jarabe Tapatio". 17:00 Trencament de pinyates. 17:30 Espectacle artístic-musical amb México Baila. 19:00 Grito de Independència. A càrrec del Cònsol General de Mèxic a Barcelona, Sr. Jaime Garcia Amaral,

Del 11 al 14 de setembre Edifici El Palmàs XII EXPOSICIÓ DE BONSAI

Inauguració dijous 11 de setembre, 11 del matí
Horari: d'11 a 12 del matí i de 5 a 7 de la tarda

Col·labora:
Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses
Associació Garrotxina Amics del Bonsai.
Moncanut Serrallers.
Joan Cullerí.
Bartina i Carbo i Associats.

NOTES

SARDANES.

En cas de pluja es faran al Pavelló Municipal, i si hi ha alguna actuació al pavelló, es faran a les voltes de la Plaça Major.

LLOTGES AL PAVELLÓ.

Preus de les Llotges 60 €. Venda de llotges a l'Oficina de Turisme fins el dimarts 8 de setembre

CONCERT DE FESTA MAJOR.

Preu entrada al pavelló: 4 €.

CONCURS DE TIRADA D'AIGUA A LA BOGERIA.

Es premiarà la forma més original de tirar l'aigua. Premi 200 €. Cal apuntar-se prèviament al Centre Cívic abans del dia 10 de setembre.

GOTS.

Enguany continuem amb els gots de plàstic, per evitar vidres trencats pels carrers. Els gots es vendran a la barra de la Comissió de Festes. Cada got valdrà 1 €. En el moment de la compra es donarà també un tiquet. Si es retorna el got i el tiquet es podrà recuperar l'euro. Per a retornar els diners només es podrà fer a la barra de la Comissió de Festes.

JOCS DE CUCANYA

Edats d'1 a 12 anys (els més petits poden anar acompanyats pels pares, mares, avis...).

acompanyat de l'alcalde de Sant Joan de les Abadesses, el Sr. Ramon Roqué, des del balcó de l'Ajuntament. 19:10 Ballada de la sardana "Himne mexicà". 19:15 Actuació musical dels Mariachis SEMBLAZA. Totes les activitats són gratuïtes. Per més informació: www.santjoandesabadesses.cat. Informació més extensa sobre l'acte, allotjament i transport: turisme2@santjoandesabadesses.com o telèfon 972 720 599. El programa pot estar subjecte a canvis sense avis previ. Organitza: Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses. Consolat General de Mèxic. Col·labora: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya Consell Comarcal del Ripollès, AMFORT, La Costeña, Coronita, la Ruta del Ferro, Romero Black Arabian Horses, Federació Mexicana de Futbol A. I CE Abadessenc.

21 DE SETEMBRE IX EDICIÓ TAGA 2040 EV

Puntuable per la VII Copa Catalana de Curses d'alta muntanya FEEG-Skyrunning.

De l'1 al 20 de setembre Palau de l'Abadia EXPOSICIÓ DEL CONCURS DE PINTURA RÀPIDA Horari: de 10 a 14 i de 5 a 7 de la tarda

Col·labora:
Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses
Patrocina:
Sr. Gerard Masdeu i Jordà, Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses, Ajuntament d'Ogassa i Consell Comarcal del Ripollès.